

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX.

Ч. 93. Джерзі Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 25-го квітня 1941.

No. 93. Jersey City, N. J., Friday, April 25, 1941.

VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПОСИЛАЄ АНГЛІЇ 20 МОТОРОВИХ ЛОДОК

ВАШИНГТОН. — Секретар флоту Френк Накс на пресовій конференції заявив, що згідно з законом помочи Англії уряд вислав тепер Англії 20 швидких моторових лодок для боротьби з субмаринами і поверхневими кораблями. Ці лодки мають на собі торпедові труби, а також гнізда скорострілів. Вони можуть плавати з великою швидкістю і підпливати під великі кораблі, та пускати в них торпеди.

Секретар Накс також заявив, що американський уряд поробив замовлення в Канаді на різні кораблі, які правдоподібно будуть вислані Англії. За них заплатить Америка.

„БЛИСКАВИЧНА ТАКТИКА“ В АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ.

ВАШИНГТОН. — Перед спеціальним конгресовим комітетом зізнався полковник генерального штабу, Вилсон і сказав, що та „блискавична тактика“, з якою німці воювали в Польщі, Франції і тепер на Балкані, була добре відома американському штабові ще з 1932 р. Вже тоді американський штаб примінював цю тактику в своїй армії під час маневрів, але внаслідок малого числа моторових частин, зокрема скорих повзів і достаточного числа боевых літаків, що тактику годі було поширити.

ПОТРОЄННЯ ГАРМАТНОГО СКЛАДУ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни заявив, що від 1939 р. гарматний склад в американській армії збільшився втричі. Під оглядом гармат американська армія стоїть дуже добре. А до того, що вона тієї справи віддавна присвячувала велику увагу, себто воєнні техніки експериментували з новими моделями гармат, а також по фабриках вдержувало постійно машини до виробу гармат. Тому тепер легко можна було потроїти гарматний склад, а також можна його далі побільшувати без великої напруги.

ПОДАТКОВІ ПРОЕКТИ В КОНГРЕСІ.

ВАШИНГТОН. — В конгресових колах є такої думки, що стопа податків для середньої і мало заробляючих людей, яку отсе п'янує секретар фінансів, є занадто велика. Треба її обнизити, думають деякі конгресові кола, що збираються до дебати над цією справою.

ВУГЛЯНІ ПЕРЕГОВОРІ РОЗБИЛИСЬ.

НЮ ЙОРК. — Переговори між страйкуючою коїєю вуглекопів і представниками полудневих копалень вугля, розбились. В той спосіб апел президент, щоб обі сторони скоро приступали до праці, залишився без успіху. Всіда за тим секретар праці, пані Перкінс, що справу передала до погодження роземчому комітету під головством Кларенса Дайкстри. Та є побоювання, що та справа і там натраплятиме на труднощі, бо вуглекопи заявили, що не годяться на цей роземчний комітет.

УЧАСТЬ ГАЗЕТ У КАМПАНІЇ ЗБРОЄННЯ.

НЮ ЙОРК. — На конвенції газетних видавців в Нью Йорку виголосив промову голова департаменту соціального забезпечення, Пол МекНот. Він сказав, що американські газети можуть відіграти величезну роль в кампанії американського зброєння, освідомляючи в тім напрямку широкий загальний і втворюючи корисну публічну опінію.

ЗЛОЧИНСТВО ЗРОСТАЄ.

НЮ ЙОРК. — На річчій бенкеті центрального меркантильного товариства виголосив промову бруклінський прокуратор О'Дваер. Він сказав, що злочинство в Америці в останніх часах почало зростати. Він говорив, що по Америці бушують сильні генстерські організації, яких тим тяжче потягати до відповідальності, бо вони знаменито обзнайомлені з кримінальним законом і заздалегідь придумують для себе законні забезпечення.

ЗБІЛЬШЕННЯ УРЯДОВОЇ МАШИНИ.

ВАШИНГТОН. — До цивільної державної служби в останніх роках прийнято нових 125,000 осіб. Побільшення персоналу наступило в зв'язку з міжнародними подіями і кампанією національного зброєння.

СТРАЙКИ НЕ РОБЛЯТЬ ВЕЛИКОЇ ШКОДИ.

ФІЛІДЕЛФІЯ. — Представники організованого робітництва і підприємств власників фабрик мали між собою приятельську дискусію, під час якої взаємно висказували свої промахи. Коли прийшла на чергу справа страйків і їх відомого значіння на кампанію національного зброєння, обі сторони годились, що думка, начеб страйки завдавали великої шкоди кампанії зброєння, є пересадна.

НОВИЙ ОДНОСТРІЙ ДЛЯ ОБСЛУГИ ПОВЗІВ

ВАШИНГТОН. — Військова обслуга повзів дістане нові однострії. Ці однострії будуть складатись з сталевого шелома, бляски і штанів. Шелома потрібно для того, бо під час скорострії повзоз по нерівним ґрунті вояками в нутрі повза кидає так, що вони калічать собі голову. Шелом охоронить їх. Знову ж решта однострію буде шита з такого матеріалу, що добре захоче тепло і не промакає.

КОНГРЕСМЕН БОЛДВІН ЗА КОНВОЇ.

НЮ ЙОРК. — Конгресмен Болдвін, що все був проти війни і стояв в опозиції до політики уряду, в прилюдній промові до студентів Бруклінського каледжу сказав, що він є за впровадження конвоїв, бо лиш це може врятувати Америку від цілковитої війни.

ЛЯ ГВАРДІЯ ОБІЦЮЄ АНГЛІЇ КОНВОЇ

Голова американської секції нмерикансько-канадського оборонного комітету, Ля Гвардія, в своїй промові в столиці Канади, Отаві, заявив, що Злучені Держави разом з Канадою будуть солідарно боронити береги західної півкулі. Говорячи про береги, пояснював далі Ля Гвардія, він не думає лиш самі береги, але й води на тисячу миль віддалені від найдалі висуненої прибережної точки. „Ще є наше приречення в день св. Юрія англійському народові“, говорив Ля Гвардія. Описав він завзяла журналістам, що це його приречення це не лиш фраза, але добре обчислені слова, які матимуть далеко йдучі наслідки. Ці слова після всякої правдоподібності означають, що Злучені Держави Америки будуть конвоювати торговельні кораблі на тисячу миль вглиб Атлантичного океану, від найдалі висуненої прибережної точки, що мабуть буде в Новій Фунляндії. Від Нової Фунляндії до Англії є троха більше, як дві тисячі миль. В той спосіб майже дві третини морського шляху з Нью Йорку до Англії було б покрито американськими збройними силами.

ДЕБАТИ НАД КОНВОЯМИ В КОНГРЕСІ

В урядових вашингтонських колах слідє бажання викликати в конгресі широку дебат над тим, чи може Америка конвоювати своїми воєнними кораблями посилки до Англії? Бо хоч уряд у засаді давно порішив, що такі конвої дуже потрібні, то уряд сам не зробить в цьому напрямку кроку, як довго не має заперення, що за тим потягненням стоїть велика більшість американської публічної опінії. А публічна опінія нині під тим оглядом майже рівно поділена. Як виказують бюра публічної опінії, американська публічна опінія скорше схильніть до конвоювання, коли знатиме, що без конвоювання намарно пропадуть американські воєнні продукти йдучі до Англії і витра Англії дуже сумнівна. Уряд хотів би, щоб ця справа була в конгресі якслід вилучена і щоб люди довідались, скільки продуктів, вироблених в Америці і посланих без заплати Англії, опинюється на дні моря.

ЛІНДБЕРГ ДАЛІ ПРОТИ ВІЙНИ І ПРОТИ ПОМОЧИ АНГЛІЇ

На великій масовій вічу в Менгетен Сентер, в Нью Йорку, промовляв Чарлс Ліндберг і говорив, що Англія і цей раз хоче заманити Америку до війни і дістати від неї не лиш поміч в продуктах, але й в експедиційній армії. Англія мусить програти цю війну, говорив він. Навіть Америка їй не допоможе. Але це булаб трагедія, якби впала Бритійська імперія, додав він. Проте він гостро критикував американський уряд, який пхає Америку до війни. Війни хоче лиш мала горстка, казав він. Більшість її не хоче.

АЛІАНТСЬКІ ВІЙСЬКА В ГРЕЦІЇ ЗНАЙШЛИСЯ В ДУЖЕ КРИТИЧНОМУ ПОЛОЖЕННІ

Відомості, які надходять з бойових фронтів у Греції, вказують наглядно, що німецькі війська посуваються вперед з такою великою швидкістю, що тільки завдяки надзвичайному героїзму греків і британців, що прикривають відступ, вдається ще вдержувати правильну бойову лінію і спинювати прискорений німецький наступ на Аteni. Та ніхто не сумнівається, що справа втрати Атен є питанням уже годин, а не днів. Стратегічне положення погіршилось з тої хвилини, коли мусіла піддатись в Епірі, головна грецька сила, що виносила від 250 до 300 тисяч вояків. Іншого виходу мабуть не було. Бо німці наступали на ту армію з великою силою з заходу, а з переду натискали збільшені італійські сили з Альбанії. Та не знажачи на те, грецький король, що вже перебуває разом з престолонаслідником і деякими членами уряду на острові Крети, не дав своєї згоди на ту капітуляцію. Він теж проголосив з Крети, що війна буде продовжатись аж до самого кінця, себто до повної перемоги. Очевидно, що король числиться з тим, що війна з самій Греції може на якийсь час припинитись, але вона буде продовжатись деінде. Продершись через Тернопіль, німецькі панцирні дивізії ввійшли на доли, звідки можуть наступати вже скоршим темпом, що й діється. Крім того німці мають величезну перевагу в повітрі. Численні бомбовики постійно обкидають бомбами ті грецькі та британські частини, що стоять на задах. А крім того бомбардують всі грецькі пристані, шукаючи за кораблями, якими моглиб відпливати британці. Кажуть, що німці, коли їм здавались греки, дозволили грецьким офіцірам носити далі шаблі на знак призначення тої хоробрости, з якою греки боронили своєї землі.

УЖЕ ЧИСЛЯТЬ, ЩО ЗИСКАЮТЬ НА БАЛКАНІ

В Італії, де недавно панував всюди цілковитий сум, тепер всюди радість з того, що піддалась Італії головна грецька армія, будучи, як відомо, окружена з всіх боків. Всюди говориться про „перемогу“ та про те, що Італія тепер повинна дістати на Балкані при підлі Югославії, а може й Греції. Замітне те, що Італії хочуть забрати ще й словінську Далматію, по яку „посягає „незалежна Хорватія“. Те останнє зовсім оправдане, бо словінці й хорвати завжди ішли разом і це є оден нарід. Далі Італія хоче забрати теж і Чорногору.

ПО ЗЕМЛЕТРУСІ. — Робітники шукають за жертвами в румовинах домі, поваленого землетрусом у Колімі, в Мексиці. Досі начислено 174 жертви, що згинули під власними мешканнями в одній Колімі, а число всіх жертв певно перевищить дві сотки.

РОСІЯ БУДЕ В ВІЙНІ З НІМЕЧЧИНОЮ; СКОРШЕ ЧИ ПІЗНІШЕ, АЛЕ БУДЕ, КАЖУТЬ В АНГЛІЇ

ЛОНДОН. — Якби не розвивались воєнні події, певні британські кола постійно приходять у всьому до одного й того самого заключення: мусить прийти до війни Німеччини з Росією. Про те саме говориться тепер у зв'язку з подіями на Балкані. Зокрема, коли обговорюються наслідки загарбання німцями деяких островів на Егейському морі, при самім вході до Дарданелів. Вже те, що вхід до Дарданелів може бути контрольований Німеччиною, повинно заставити Совети повзяти якісь рішальні кроки, кажуть у Лондоні. Бо ж Росія завжди була дуже вразлива на те, коли йшло про впливи на Балкані, а особливо про Дарданелі. Та справа стала тепер дуже актуальною з того боку, що Німеччина, як кажуть, мала зажадати від Туреччини згоди на цілковиту військову контролю над Дарданелами. За те мала Німеччина запропонувати Туреччині частину Тракії, що досі належала до Греції. Тяжко сказати, яка буде відповідь Туреччині. Хоч можна сумніватись, щоб вона дала на таке згоду легкою рукою. Якщоб це й сталося, то хіба під великим примусом. У тій справі мають вестись переговори між Туреччиною і СССР. І, очевидно, рішення Туреччини буде залежати в багатьох від становища Свєтлів, себто від того, чи вони пішлиб разом з Туреччиною війною проти Німеччини.

СОВЕТИ ПРОПОНУВАЛИ НІМЕЧЧИНІ СПІЛКУ.

Далі кажуть в Лондоні ще й те, що коли німці заняли острови на Егейському морі, Совети мали звернутись до Німеччини з пропозицією спільної контролі Дарданелів. Та Німеччина на це не згодилась. З того теж заключають, що німецькі настрої супроти Советів не є найліпші, та що у будучині конфлікт між Росією і Советами неминучий.

НАЙКРАЩІ СИЛИ СТОЯТЬ В УКРАЇНІ.

БЕРН (Швайцарія). — Кореспондент часопису „Нью Йорк Таймс“ подає, що те, що Румунія тепер підносить долову і ставить домагання в справі звороту деяких територій, забраних їй Мадарячиною, є у зв'язку з планами Москви на Букарешт. Є це боротьба за впливи на Балкані. Та вона може остаточно скінчитись справжньою війною. До неї може прийти, каже кореспондент, вже через те, що досі не є вяснене справжнє відношення Німеччини до України. Це Москва добре знає. І готується до того випадку, колиб Німеччина захотіла йти на Україну. Кореспондент стверджує, що не можна рівняти воєнної кампанії в Фінляндії з тим, що буде в Україні на випадок війни. Він каже, що Україна є завалена найкращим советським військом, що є модерно озброєне. Це не те військо, що було в Фінляндії. Воно є витреноване під доглядом заграничних військових знавців, спроваджених головов з Туреччини.

ТУРЕЧЧИНА НЕ УСТУПИТЬ.

ІСТАНБУЛ. — Асошіейтед Прес доносить, що Туреччина готується до війни, та що вона не піддасться німецькому натиску, чи якому іншому, коли йде про те, щоб вона резигнувала зо своїх суверенних прав.

БУДЕ ДОВГА ВІЙНА.

ЛОНДОН. — Таке запевідає дружина британського прем'єра Чорч'ла й визнає британців до надлюдських зусиль, щоб вдержати в боротьбі й перемогти.

ТРЕБА БУДЕ ПЕРЕЖИТИ ТЯЖКІ ХВИЛИНИ.

ЛОНДОН. — Американський кореспондент, Роберт П. Пост, описує надзвичайно важке положення осіб, що стоять тепер при кермі британської політики чи воєнних діл. Кожен знає, що хіба чудо може спасти Грецію остаточно від того, щоб її не заняла міліонна німецька армія в сполучі з Італійською. А проте, те, що діється в Греції, викликає гостру критику. Та таке завжди буває в подібних випадках. Тепер це остільки прикре, що в цю критику замішана Австралія, яка невдоволена з воєнної кампанії в Греції, де є поважне число австралійців, ніби тому, що є тої думки, що краще було її не зачинати, як зналося, що не буде можна там вдержатись. З тим невдоволенням, яке кажуть, звязана номінація австралійця ген. Томаса Блеймі другим по ген. Вейвеле командантом середньо-східних британських воєнних сил.

НЕ ДО ПОРІВНЯННЯ З ПОЛЬЩЕЮ І ФРАНЦІЄЮ.

СМИРНА (Туреччина). — Воєнні події, які розгріваються в Греції не можна порівнювати з тим, що діялось під час війни в Польщі, а потім у Франції, пише кореспондент Асошіейтед Прес. Він каже, що грецька армія була готова до весняної офензиви, повна героїських почувань. Вона, каже він, була цілком певно вигнала Італійців з Альбанії. Та нещастя наступило тоді, коли вступила у війну Німеччина. Греки переживали в останніх днях таку страшну трагедію, якою хіба переполюнені одні тільки старинні грецькі драми. Бритійці не потребували нічого лякатись в Греції, бо всюди греки держали бойову лінію до останку. Ніде не видно було впадку духа. Навпаки мораль війська й населення була дуже висока. А того всього не було в Польщі, як і не було того в Франції. Офіцери і вояки в Греції не втікали, а вдержували найгірші атаки. І якщо британці не зможуть видістатись з Греції, то це буде тому, що вони держались на своїх позиціях по героїськи, разом з греками.

"СВОБОДА" (UKRAINIAN DAILY)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед
появою числа, в котрім оголошувач хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ФАНТАЗІЇ ПРО ВЕЛИКУ ПОЛЬЩУ

В одному з чергових чисел відомого нью-йоркського щоденника „Геральд-Трибюн“ звертає її колюмніст Марк Соливен увагу на вагу заяв американського уряду щодо різних питань заграничної політики, а передовсім щодо допомоги Америки для різних народів, що борються проти Німеччини. Як каже Соливен, перехід Злучених Держав від політики строгої неутраляності до політики симпатії для всіх жертв німецької агресії викликає в цих народах часто неоправдані вражіння. Вони видно думають, що Америка готова зробити все, що в її силі, щоб ці краї оборонилися перед агресією.

Марк Соливен наводить як приклад таких щироких надій недавню промову грецького прем'єра, що, на його думку, виявляє вражіння, ледво чи оправдані фактичним станом речей. На погляд Соливена, в цьому вражінні є багато власних сподівань греків. Іншими словами, греки сподіваються від Америки більше, ніж вони є оправдані сподіватися, а сподіваються тому, бо їм хотілося мати таку поміч.

Марк Соливен міг навести ще один примір, хочкуди яскравіший, бо в цьому випадку політик говорив про велику поміч Америки не поза границею, але в самій Америці. І заявляв в Америці річі, які властиво лише самий президент або його акредитований представник може говорити. Маємо очевидно на думці польського генерала Сікорського, що оноді на масовому вічу в Нью-Йорку заявив, що президент Рузвельт у розмові з ним запевняв Сікорського, що він, президент Рузвельт, хоче великої Польщі.

Яку ціль мав ген. Сікорський, даючи таку заяву, можна догадатися. Нью-Йоркське масове віче було важке, без усякого запалу, просто мертвецьке. Як-що воно репрезентує загальний настрій серед американських поляків, то й не можна дуже дивуватися, що генерал хотів додати якогось-такого запалу „американській Польщі“ запевненням, що американський уряд є за велику Польщу. Це ще не було би так эле, якби не те, що за такою чуточкою певно підуть заходи американських поляків добитися від американського уряду якусь заяву, яку можна буде потім пояснити як potwierдження чванькуватих слів генерала.

Як довго американський уряд вів заходи, змиряючі до приєднання советської Росії на свій бік, так довго польські заходи добитися явної обіцянки в справі великої Польщі не могли мати виглядів, бо звісно, американський уряд не хотів би сказати, що він стоїть за відобрання назад від Росії країв, що їх забрала Росія в 1939. році, земель, без якої велика Польща чейже неможлива. Тепер, коли Америка вже майже не має надії приєднати Росію на свій бік, поляки можуть подвоїти свої заходи за американську заяву.

Тому, коли Марк Соливен остерігає Америку перед робленням безпідставних обіцянок, або неоправданих вражін, то до цієї остороги треба ще додати осторогу в справі польських зазіхань на велике моцарство.

ГІРКА ДОЛЯ ГАЗЕТИ

Якраз цими днями відбувається в Нью-Йорку річна конвенція Американського Союзу Газетних Видавців, присвячена справам американського газетярства. На першій сесії тої конвенції обговорювано важливі положення американських менших газет, себто газет, що мають менше ніж 50,000 читачів. Через всі промови референтів і дискусії тягнулися червоною ниткою переконання про вагу цієї преси для інформації публіки та журба за її важке положення: за десять літ не стало таких 77 щоденних газет. За головну причину подали зріст коштів видавництва.

Дебати цієї конвенції газетярських надкладців може бути підходящою основою для дискусії стану імгрантських газет узагалі, а української спеціально. Адже імгрантська преса складається з малими виїмками з таких дрібних газет понижче 50,000 читачів. Адже ця преса сповняє велику задачу коло інформування великого числа людей в Америці, очевидно імгрантів, і заступає на удержання. Ця преса терпить через такі самі матеріяльні клопоти, які терпить преса англійською мовою, а в додатку до всіх цих клопотів, має ще один великанський клопіт, що через закриття імграції число її читачів не може зростати.

Українська газета ділить ті труднощі з іншими імгрантськими газетами. Вона терпить передовсім через дорожнину всяких матеріялів. Досить буде згадати, що коли „Свобода“ платила ще в 1937 році за тону паперу \$43.50, вона нині платить \$50. Через таку підвищену паперу „Свобода“ заплатить за папір коло \$1,000 річно більше ніж вона заплатила би при старій ціні. В подібний спосіб підвищилися ціни на інші матеріяли.

За останні роки зросли кошти на робітників при газеті; складачів, друкарів, виласів. На основі закону ім платиться за 40 годин праці в тиждень стільки, скільки три роки тому ім платилося за 48 годин праці. Значить, нині в порівнянні з трьома роками кожний робітник дає газеті один день менше праці на тиждень.

Через війну майже всі європейські кореспонденти „Свободи“ не можуть присилати матеріялів до газети й через те на редакційних робітників спадає більше праці.

Через війну перестали з краю приходити українські

книжки. Через те здержався майже зовсім книгарський рух, що спирався на імпортовані книжки (бо збут їх в Америці замалий, щоб виправдувати видавання книжок в Америці на більшу скалю). Це закрило одно з важких жерел доходу для газети.

Друге жерело, яким для такої газети, як наша, є придатні друкарські роботи, висло, як по різних українських колоніях повставали місцеві друкарні, і як наші люди навчилися ходити з друкарськими роботами до англійських друкарень.

Головний прихід для всякої газети є оголошення. Оголошень наша газета має замало, а не забагато. Як би газета мала багато оголошень, вона могла би тим самим коштом для читачів, видавати більше сторінок. Цей зв'язок між величиною газети й кількістю сторінок у газеті є очевидний усякому, хто лише на це справу зверне увагу. Власне з цього боку газети в Америці потерпіли останніми часами найважчі удари. Оголошення по всіх газетах в Америці від кількох літ сильно потерпіли від конкуренції радіових розголошень. У чужинських газетах оголошення потерпіли ще більше, ніж в англійських газетах.

У цей спосіб одинокою підпорою нашої газети остала така та оплата, яку передає „Свободі“ Український Народний Союз за видавання „Свободи“ й „Українськ Вікі“. З огляду на те, що інші жерела приходів висихають, а кошти видавництва зростають, не вистарчає вже на опалення всіх видачків „Свободи“, хоча ці видатки обкресно вже до крайньої можливості. Не можна закрити факту, що й „Свобода“, як багато інших газет, намагається тепер у важкому стані й потребує помічі.

До того ми не можемо закривати очей і на можливість ще дальших труднощів. Навіть якщо уряд найшов спосіб здержати зріст цін на матеріяли, він може з приступленням Америки до війни завести обов'язок чужомовних газет подавати йому переклади понінок і статей. Можуть виринути ще інші можливості, з якими будуть долені кошти.

Через те, розважаючи над питанням удержання часопис, нам треба брати під увагу всі існуючі труднощі, а рівночасно передбачувати майбутні та старатися знайти на них якусь зараду.

Війна за Атлантик

Як стверджують майже всі військові знавці вислід теперішньої війни залежатиме від вислуду битви за Атлантику. Ця битва, хоч найголовніша з усіх дотепер виконаних, чи планованих, на зверх дуже невидна і сіра. Ведеться вона між Німеччиною і альянтами, вже від першого дня війни і викликає собою серед невоючого світу невелику увагу. Грубими буквами доносили колись газети про битви зведні на польських територіях. Ще грубшими буквами друкували звіти з піль Бельгії, Франції. Немалу увагу присвячують тепер битви на Балкані. Але про битву за Атлантику відносно пишеться мало, та й то десь у середині газети. А бувало в першій році війни з тої битви навіть сміялися. І хоч кораблі та субмарини завзято змагалися і себе затоплювали, ми в Америці називали цю війну „фоні“, „смішною“. А то тому, бо над лінією Мажина панував відносний спокій, а воєнки перед укріпленнями безжурно купалися.

Проте боротьба за Атлантику вперто і завзято велася і кріпшала. Завданням цієї битви є досягнути контролю над Атлантичським океаном й спинити противній стороні доплив харчів й інших потрібних для війни матеріялів. Англія б'ється з Німеччиною і хоче зігнати з Атлантику всі її воєнні і торговельні судна, не допускаючи в той спосіб до Німеччини ні харчів, ні сировини потрібних для воєнного промислу, ні готових воєнних продуктів. Те саме робить Німеччина Англії, стараючись не допустити матеріялів з Америки.

Якби Німеччині вдалося перервати англійську комунікацію і дійсно не допустити до Англії продуктів, британська твердиня і осередок 500-мільйонної імперії, мусіла б впасти. Колиб однак Англії вдалося цілковито зігнати з Атлантику німецькі воєнні і торговельні кораблі, то на далеку мету Німеччина прогала. Бо Європа таки не є самовистарчална. Навіть за добрих часів вона витворювала лиш 85% потрібних харчів, а 15% мусіла спроваджувати з чужих країв. З вибухом війни ця її самовистарчалність ще більше обнизила і далі обнижалася; бо забрано мільони молодих робітників з хліборобського промислу; також дається в знаки нищильна сила противної сторони. Ми вже нині є свідками великого голоду в Франції, Іспанії, Бельгії, Голландії, Норвегії і інших захоплених та незачоплених німця

ми краях. Відносно, під оглядом харчів, ще найкраще стоїть Німеччина. Але з бігом літ, коли не приходитимуть харчі з заморських країв, виснаження і голод буде закрадатися і до неї. Зрозуміло, що велику помічну роль можуть відіграти для Німеччини Совети. Щоб не знищити советської економічної системи, німці, після всякої правдоподібності, будуть проникати Совети мирним шляхом, упираючись внутрі революції. Так виглядає, що вони навіть дозволитимуть Советам далі відирати куски території з їхніх жертв, знаючи, що Совети всеодно разом з новонабутими добуками нахочаться на їхній, себто німецький загород.

Проте Совети не зарадять лихові аж на стільки, щоб розв'язати як слід справу європейського прохарчування. Перш за все Совети нині самі мають далеко більше населення, ніж вони мали його перед першою світовою війною. По друге комуністична система випродуковує відносно менше харчевих продуктів ніж колишня система приватної власності. Нині населення Советів частенько само голодує. Колиб до того трапилося так, що на Україні вибухла революція, яка до решти збурхалаб економічне життя краю, німецькі надії на продукти з Советів ще більше змалілиб.

Отож, найважливішою битвою таки далі залишається битва за Атлантику.

Треба признати, що на Атлантику німці дотепер відносять чималі успіхи. Вони дотепер затопили величезну кількість англійських і інших кораблів, що везли до Англії продукти. Англійський уряд начисляє цих корабельних жертв на п'ять і пів мільйона. Німецький уряд ті жертви в своїх обчисленнях подвоює. Та якби воно не було, англійці самі признають, що ці жертви великі і що коли щось ґрунтовно не зміниться, то вигляди на успіхи в цій боротьбі за Атлантику дуже слабі.

У тій боротьбі за Атлантику беруть участь у першу чергу англійські воєнні кораблі, вбільшості конторторпедовці, які слідувають пильно за німецькими субмаринами. Вони постійно супроводжують громади торговельних кораблів, повільних і тяжких немов старі корови. І коли побачать, що звідкись зпід води субмарина виставляє свій перісбок, вони миттю справляють у той бік дула своїх гармат. Трапляється часто, що заки субма-

рина випустить свої страші торпеди, гармати корабля розбіють її. Та найчастіше, як це заповів Гітлер, субмарини намагають на конвої гурмою, немов стадо вівків. Тоді треба дуже сильною охороною, щоб відбити торговельні кораблі від торпед. Звичайно бувають тяжкі втрати в кораблях.

При тім по океані пильно слідувають за кораблями літаки. Вони наглядають за чужими субмаринами, а також за боевими кораблями. Бо по Атлантику бушують також поверхневі німецькі боеві кораблі. Знову ж німецькі літаки пильно слідувають за тим, щоб відкрити якийсь конвой. Вони тоді також атакують кораблі, або радіом повідомляють субмарини, куди вони мають поспішати, щоб перехопити воєного.

Англії, щоб охоронитися перед німецькими нападами, стараються нищити німецькі субмарини в їх матерійм гнізді. Головні субмаринові бази німці створили собі в двох французьких пристанях, Лорієн, і Брест. На ті бази англійці раз-ураз скидають сотки тон вибухового матеріялу. Знавці кажуть, що Англія, якої головні сили спутані іншими морськими діями, не дасть собі сама ради з німецькими субмаринами. На поміч їй мусить прийти Америка. Вона мусить дати поживу й її доставити на місце призначення.

Ось над тою справою глибоко застановляються нині президент, уряд, а також ціла американська нація. Коли американські воєнні кораблі зачнуть конвоювати англійські торговельні кораблі, то певно, що німецькі субмарини зачнуть атакувати американські кораблі. Ті зачнуті обороняться і настане для Америки справжня війна.

Так виглядає, що того шляху Америці вже не уникнути. Її життєві інтереси і її політичні зривають зацікавлені у висліді цієї війни, щоб тепер звертати з половини шляху.

ЗБІРНИК В ЧЕСТЬ ІВАНА ФРАНКА.

У Львові вийшов з друку літературний збірник в честь Івана Франка. В ньому вміщені досі недруковані твори Франка: „Гуцульський король“ і юнацька драма: „Осада корабля“. В збірнику поміщені спомини сина поета Тараса Франка і розвідки Володимира Дорошенка, Василя Щурата й Михайла Возняка.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНИН ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

ВОЛОДИМИР ТАТОМИР

НА ПОДІЛЬСЬКИХ ЛАНАХ

Оповідання з часів визвольних змагань.

(7)

Спершу вона не могла пізнати, де вона. Але як вийшла на вулицю, знайшла дорогу.

Бігла й сильно стискала ручку пістолі, кожної хвилини готова боронитися. Бігла що сили; пошпотувалася в темноті, падала, оббивала собою плоти. Мов сполохана пташка, втікала перед шукаючою. Сил не ставало, віддих у грудях завмирав. Ледви добігла до хати.

Але за багато наробила шесту, щоб не побудити старих. Мусій зів'язав з постелі, викресав воєно, засвітив, дивитися: на порозі обдяряна, розхристана з „наганом“¹⁸⁾ у руці лежить Ярина.

Старий зчинив крик, побудив челядь, — почали відірати.

Відкрила очі, і старі ожили. Коли розказала свою приго-

ду, Мусій не тямив себе із гніву. Як-стій зібрав сусідів, кинули до Пшеборського — та по Копачову і слід застиг.

На Україні творилося щось страшне. Кровю сходило над нею осіннє сонце, мов кровю обкидало останнім промінням свою країну краси і смерті. За багато ненастних мала ворогів, і небагато, дуже небагато оборонців. І ті, що були, знемоглися.

Оді в могилах, у вічному співанні, лише вітри буйні — співають пісню над ними: „Спійте, хлопці — спійте!“

Другі в ліжничках, а то під тинами, на возах ждуть свого кінця; тифове маячіння плете їм чудові казки.

Треті наїшлися на заході — за дрютами. А воріг шалів, за-

трату ніс. Царські генерали¹⁹⁾ лад заводили на селах „карними отрядами“²⁰⁾. „Червоні“ — контрреволюцію виполювали між безборонними скорострілами. Села палахкотіли вогнем пожеж, по містах гуляла „Чека“²¹⁾. Не проходила година без зойків, без крові.

Почали між собою люди тхнцем шепотіти про таємних месників.

То тут, то там спалахувала іскра народнього гніву.

Яксь таємна сила почала ворогів нищити. Несхопливі месники. Мов ті духи карі виринали між полчищами москалів, мов ті духи помсти несли присуди смерті і мов ті марева зникали.

Нечане на мішці з порохом сиділи на Україні й царські генерали й большевики.

Дріжали перед незнаним та грізним противником. А вони ховалися по ярах, по лісах, розбігалися по домах і знову збиралися, щоб несподівано москалів заскочити. Витягали зброю, заховавши ще за крашчів часів, радийся десь у гуші лісів, а то й під стріхами низьких селянських хат.

Підступом нищили ворога і Яринопів голос, його благання. В гуді вітру за вікнами вона чула якийсь плач, скарги якесь.

А поки-що люди шепотіли між собою про цю нову таємну силу, вірили й не вірили в її шастя, але духом були з нею.

Пізня осінь сікла дощами й заносила снігом. Розкисли подільські поля. На брудних пустих стернах гуляло гайвороння. На відлімках зброї, на розбитих, поломаних возах, на кіньських трупах, що визирали з болота розмокших доріг висходило воно своєю різьку осінню пісню.

— Кра-кра! Кра-кра! — лунало в просторах, і з шумом осінніх вітрів зливалися горлія воронячі крики й губилися в сизих туманах навислих хмар.

Сумно ставало в селі. Ночі глухі, страшні. Видзвонював каплями дощу по шибках вітер і не давав спати.

Ярина ночами мучилася. Ту-га за милим і страх за його життя — зганяли сон з дівочих вій. Серед ночі, в тиші вчува-

ся й Яринопів голос, його благання. В гуді вітру за вікнами вона чула якийсь плач, скарги якесь.

Не може спати Ярина, і все неначе чогось жде, чогось чекає. А думки роями звиваються над її білим чолом.

І нараз у одну таку пізню ніч вона чує рух на вулиці, скрипті возів, урвані голоси, наклики, гамір.

На їх подвіря заїжджає віз. Хтось стукає в двері.

Ярина відчиняє.

Галичани! Біліди обличчя, бо-лотом позавалювані плаці.

Вводять когось попід руки в хату. Страшний як та смерть. Заросле обличчя. Непритомні очі задивилися кудись у далечині, не бачать її, не бачать нікого.

В Ярини забилось молотом серце:

— Йосип!

Він не чує. Повис на руках товаришів. Лише очі вперли в стіну й сяють блиском тифової гарячки.

— Йосип! Йосип! — починає голос радіщів і болю.

— Де я? — і висувається обіймів,

Піднесли, уклали на постіль і прощаються хлопці.

— Ми вас у добрі руки віддаємо, пане поручику! — Видувайте, вертайтеся до нас, а нам у дорогу час! — і цокнули заклабуками чобіт; сумно відбіє в кімнаті брязкіт остріг.

Пішли.

Стихав зпроквола на вулиці гамір. Недужий блудним зором розглядався по світлиці. Не пізнавав, що тут колись був. Аж зійшовся з якими не забудьками очей Ярини:

— Ярино! Це ти? Чи мрія моя? Ти Ярина?

А біда дівчина схилила голову на Йосипові груди й тяжко гірко заридала.

— Яке шастя мое!

Заходилася Ярина коло Йосипа. І жа її не береється, но-чати не спить. А він, як та колода не ворухнеться. Це так дніми. А ночами щось гово-рить, когось кличе, до бою хлопців веде — маячить. Зри-вається з постелі, — ледви Ярина собі раду дає.

І так дні за днями, ночі за

ночами,

Гарячку йому напоями відганяє, лід на голову кляде, і своїми малинами з його спалених чорних уст її спиває.

Втомилася, сердешна, коло недужого. Побідила, змарніла. Старі за голову беруться, та Ярини від ліжка самотького відтягнути їм не сила. Ні на крок не відійде, не дасть себе нікому заступити.

Нарешті — Йосип запав у мертвечий, дивний сон і — до життя прокинувся. Тепер іншими очима на світ глянув, став веселий, спокійний.

(Дальше буде)

¹⁸⁾ Наган — револьвер.

¹⁹⁾ „Царські генерали“ — назва для офіцерів генерала Денікіна.

²⁰⁾ „Карні отряди“ — карні відділи, які завоювали Денікін на Україні; вони нападали на села й немилосердно катували селян за те, що змало панам повідбавили; через те, що в таких часах важко розрізнати, хто винен, хто невинен, а судити не було — то часто карали невинних.

²¹⁾ Чека — скорочена назва „Чрезвычайна комісія“ (назвичайна комісія), большевницька комісія, що її поклали до життя для боротьби з тою, що зважалася большевницькою революцією; це комісія визначалася нечужими у світі зв'язками, такі мучи відомі були тільки в глухому середовищі. Кілько наших людей, великих українських патріотів, убила Чека — її не згадували.

Регабілітація Івана Лютото

Серед повені „історичних“ повістей, що мають витворити традиції московського імперіалізму на візирі відомих романів Генрика Сенькевича, але, очевидно, без його безсумнівного письменницького таланту, з'явилась і повість якогось В. Костиленка з титулом „Москва в Поході“ і присвячена добі Івана IV, який слушно дістав характеристику не імя — Лютото. Автор дає обширні пояснення до неї в фейлтоні „Ізвестій“ з 19. III, де намагається довести, що цей типовий большевик XVI віку на московським троні зовсім не був лютим, але великим-основником єдності „російської“ держави, додамо, в добі, коли про неї ніхто ще й злого сну не мав. Автор покликається на Карла Маркса, який зазначив в „Хронологічних Виданнях“, що Іван IV, провадячи війну проти Лівонії, намагався здобути доступ до Балтійського моря та вільний шлях до Європи, наслідком чого Петро I. так захоплювався особою цього свого попередника. Далі Костиленко коряє письменника дореволюційної доби, які звертали мало уваги на досягнення царя Івана на полі зміцнення московського царства, а зокрема Костомарову, який в своїй повісті „Кудеяр“ ставив на бік Сильвестра, Адашева і Курбського, які протиставили лівонському походу. Але він і ліберальні істориків, що „вішали півні“ на Івана IV, а навіть перекутили значіння слово „опричніки“, „які лютотували зовсім не проти народу, а проти запанилих аристократів“... „Централізм, якого сучасно дотримувався Іван IV, зміцнював сили народу, був добродійством для нього і об'єднував руські землі під єдиною владою царя...“ В одній з історичних пісень натякається на те, що син царя був також зрадником, чому цар і наказав вбити його... „Отже, як бачимо, в Москві за чотириста років не багато змінилось. Але подібність ця для автора очевидно не вистарчає і він помагає собі накопичуючи смішні в своїй брехливості анахронізми. „В усіх походах Івана IV. брав

нарід найбільш діяльну участь, особливо в часі лівонської війни. Активну роль одігравали у війнах також татари, мордовці, чуваші, марійці, а навіть кавказці, які хотіли з доброї волі служити царю...“ Ну цілком так, як тепер хочуть служити „геніальному“ Івану, який так і в Сталіну. „При появі московського війська в Лівонії до нього приставали „натовпами“ приязно настроєні латиські, естонські, лівонські і фінляндські...“ Як це було й в часі останньої фінляндської війни. „Намагання Івана IV. наблизитися до Балтійського моря мали спочатку успіх, було вже навізано торговельні зносини через Нарву з Європою. Але це перелякало всіх європейських держав...“ Отже показується, що вже й в XVI. віці були в Європі держави, що виступали спільно проти появи москвинів в Європі, наслідком чого її урятовано від московських впливів майже на дальші двісті років.

Божевільні масакри уряджувані Іваном Лютим автор намагається виправдати вказанням на те, що і в Європі була в тій добі й інквізиція, і Вартоломійська ніч і інші нелюдські чини. Але це порівняння кульгає, розуміється на всі ноги. Поруч з актами фанатизму і жорстокості повставали в Європі, до якої належала і яку боронила від східних варварів і Україна, величезні твори науки, літератури і мистецтва, перед якими й тепер ще схиляється з подивом ціле культурне людство. Московщинаж того і значно пізніше часу крім лютото дикунства ще руйнувала на сході держави, що стояли на значно вищій ніж вона рівні культурі.

Коли московські можновладці ідеалізують тепер свою попередника зперед чотирьох соток років, його люті чини і дикунство його доби, це більш ніж зрозуміло. Вони є наступниками його і не менш кривавого „реформатора“, Петра I. Не лише мета, а й засоби московського імперіалізму лишаються незмінними.

К. В.

ПОВІДОМЛЕННЯ

у справі іменування делегатів до комісії статутувої і провірочної.

Згідно з параграфом 16 статуту У. Н. Союзу, головний виконавчий комітет У. Н. Союзу на засіданні, що відбулося у днях 10-го й 11-го березня 1941 р., рішив іменувати отсих делегатів до комісії статутувої і провірочної.

КОМІСІЯ СТАТУТОВА:

Д-р Володимир Галан, від. 239, зо стеїту Пенсильванія, Петро Кучма, від. 361, зо стеїту Нью Йорк, Іван Павловський, від. 230, зо стеїту Огайо, Антін Маланчук, від. 54, зо стеїту Коннектикат.

КОМІСІЯ ПРОВІРОЧНА:

Григорій Тимчій, від. 347, зо стеїту Нью Джерзі, Григорій Дашків, від. 106, зо стеїту Ілліной, Іван Заблоцький, від. 94, зо стеїту Мішсиген, Павло Дуда, від. 341, з провінції Онтаріо, Канада, Михайло Дуткевич, від. 56, зо стеїту Вест Верджинія.

Статутува комісія урядуватиме в головній канцелярії У. Н. Союзу під ч. 81-83 Гренд Стріт, Джерзі Сіті, Н. Дж., від 5-го до 10-го травня включно. Отже делегати, іменовані до цієї комісії, мають явитись у головній канцелярії У. Н. Союзу в понеділок, 5-го травня, в 9-тій годині рано.

Знов делегати, іменовані до комісії провірочної, мають приїхати до Гарісбургу, Па., та зачати своє урядування в четвер, 8-го травня, в 9-тій годині рано в готелі Пенні-Геріс.

Головний виконавчий Комітет У. Н. Союзу.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Делегати й Делегатки, що бажають замешкати в цім готелі, в яким відбудеться конвенція У. Н. Союзу, повинні приїхати якнайскорше замовлення до головної канцелярії У. Н. Союзу. Бо зогляду на те, що Легіслатура стеїту Пенсильванії буде ще відбудувати свої сесії впродовж травня, то готелі є досить переповнені, а тому для певности треба замовити помешкання вже тепер.

Кімната в цім готелі, в яким відбудеться конвенція, коштує для двох осіб від \$5 вгору, а для одної особи від \$3 вгору.

Головна канцелярія У. Н. Союзу.

Конвенційні Проекти

[18]

Братство св. Івана Хрестителя, відділ 230, У. Н. Союзу в Йонгстау, О., на зборах, дня 9. квітня 1941. року, ухвалило, щоб предложити конвенції під розвагу ось такі точки:

1. Народи на конвенції, щоб починалися в годині 8. рано, а кінчилися в годині 6. вечером.
2. Провірна комісія, щоб чекувала делегатів при вході до сали, та щоб не відчитувало імен делегатів, бо при відчитанні відзиваються за неприязних інших. Відчитування забирає теж багато часу.
3. Обговорити й вирішити вже раз справу Сиротничця. Як не можна цієї справи полагодити, то щоб звернути членам і відділам гроші.
4. Щоб на конвенцію мав право вислати делегата лиш такий відділ, що має не менше як 35 членів.
5. Завести для дітей 10, 15 і 20-літнє забезпечення, так зване Добил-Індемніти.
6. Щоб з одного міста не вибирати двох, або трьох головних урядників, а лиш одного.

7. Конвенція повинна назначувати місце наступної конвенції.
8. Щоб У. Н. Союз давав своїм членам, даром річні стінні календарі.
9. Як можна, щоб давати членам більшу дивиденду.
10. Предсідникам, касіерам і секретарям відділовим, щоб дати більшу нагороду за їх працю.
11. Прямувати до злуки всіх українських заможових організацій в Америці в один Український Народний Союз.
12. Як можна, щоб уділяти хорим членам більшу запови як тепер.
13. За приєднування нових членів давати більшу нагороду, бо в цей спосіб можна буде збільшити число нових членів.
14. Перенести У. Н. Союз до Нью Йорку, бо це допоможе збільшити організацію.

Теодор Перлг, предс.;
М. Мушинський, касіер;
І. Павловський, секр. і д-т.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗАСТАНОВІМСЯ НАД УКРАЇНСЬКОЮ ПРЕСОЮ В АМЕРИЦІ.

Від якогось часу зачали появлятися в „Свободі“ статті, в яких описується положення чужинської преси в Америці. А в тому пишеться теж і про незавидне положення української преси.

Хто тільки трохи застановляється над цією справою, мусить відчувати в серці страх за те, що може прийти несподівано час, що не стане української преси в Америці. І то, що найгірше, це готово статись з нашої власної вини і байдужности. Та найбільше болять мене те, що коли читано ріжні проекти, то не бачу піде голосу, що брав би під увагу положення нашої преси, або, просто кажучи, нашої „Свободи“, бо в проєк-

тах про неї говориться. Не можу ніяк зрозуміти і відчувати тих, що так легко поводитись з газетою і вирішують, що може часопис виходити раз на тиждень, чи два, що оплата 30 центів на місяць за велика, що часопис не дає життєвого матеріалу до читання, що нема в ньому нічого повчального і т. д. А про те, в яких обставинах „Свобода“ видається і чи можна в теперішніх часах взагалі за таку ціну видавати того роду газету, та ще вимагати, щоб вона поліпшувалась, ніхто ні словом не згадує. Чи так можна поступати? Чи це веде до щог?

А вже не розумію, як може свідомо українська людина думати, що нам можна обійтись без своєї преси. Жинемо в культурній Америці й бачимо власними очима, як америка-

нець купує найменше два рази в день газету, а звичайно три рази: рано, в полудне й вечером. І то купує за кожним разом не то одну, але й по кілька газет. І скільки видає він на ті газети? А ми що робимо? Добиваємо ті газети, що й без того ледви клангують. Виглядає, що доконче хочемо й ми ще за нашої пам'яті засипати „Вічну пам'ять“. А вже таки воно смішно виглядає, коли беремося поучувати редактора, який він має давати матеріал до газети. Таж зрозуміймо, що редактор має до діла з тисячами читачів, а кожний з них має якись свої окремі вимоги, чи свій смак. Чи можна їх усіх задовольнити? Я не є проти критики. Але я є за те, щоб той, що береться критикувати, розумівся на справі хоч трохи. Бо інакше, то виглядатиме то та критика на таке, якби хтось брався летуна вчити керувати літаком, хоч сам не визнається на машинерії, ні навіть не був у літаку. Коли говоримо, що можна видавати „Свободу“ краще й дешевше, так треба тому, що таке твердить, спершу переконатись, чи таке можливе. Треба піти до чужих газет і приглянутись, як там іде справа. А говорення на вітер — добра не приносить. Також не можна переходити легко над справою відношення „Свободи“ до У. Н. Союзу. Я, наприклад, переконуюсь, що „Свобода“ яка була давніше, такою й остала щодо духа і відданості ідеям У. Н. Союзу. Але зате тепер ліпше те, що У. Н. Союз є забезпечений перед ріжними клопотами, на які „Свобода“ завжди наражена, а які можуть потягати фінансові видатки. „Свобода“ мала й має повно ворогів, бо боронить чесно українське імя і дає добре про американську землю, остерігаючи її перед всіми ворогами. А таке не подобається ворогам Америки і тим, що є проти визволення України. Ще раз кажу, щоб ми добре застановились над нашою пресою в Америці, бо вона є дуже важним чинником у нашому житті. Коли „Свобода“ перший раз за такі довгі часи звертається до нас з голосом остерого, то видно, що й вона знайшла в тяжкому положенні. Тому мусимо її підтримати! І над тим думаймо, бо тепер на те пора. Наближається конвенція У. Н. Союзу, а її слово в тій справі важить на дальшій долі „Свободи“.

Михайло Фук, делегат,
з Ембрідж, Па.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІ

О. Івах; Вінніпег, Канада.
Це було подане помілково „О. Івахів“. Було справлене в дальших числах того самого видання. Тільки перні числа вийшли з цю помілково.

В. Ч., Амстердам, Н. Й.
Витинок з місцевої газети про наш Великдень дістали. Це дуже гарно, що поділяли в Вас про те, щоб американська газета написала так багато про наше Богослуження. Подібні витинки маємо й з інших громад. Де було кому поділати, там газети помістили. Тільки кінець надається для передруку, бо все інше є таке саме, що й по інших громадах.

Р. КІПЛІНГ

у своїй прецікавій повісті

БРАТИ МОУГЛІ

оповідає про те, як молодий хлопчик виріс серед вовків у диких неграх і вичинив звичайних звірів джунглі. З багатьма ілюстраціями.

Ціна 50 центів.
„СВОБОДА“
81-83 Grand Street
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

YOUR ARMY

(This is the first of a series of articles prepared by Army Information Service, 90 Church Street, New York City, covering the history of the Army and giving facts and figures on its organization. Succeeding articles will be published weekly until the series is completed).

The War Department which is responsible for the military defense of the United States is older than the Republic. It was established after the thirteen colonies had achieved their independence, but before they had become the United States by ratification of the Federal Constitution. General Benjamin Lincoln was the first Secretary of War and was succeeded by General Henry Knox who was in office when the Constitution was ratified. General Knox was continued in office by President Washington and became the first Secretary of War under the Federal Constitution.

As originally established the War Department had much broader powers than it has today. Its powers included those now exercised by the Navy Department and the Department of Interior. It had control of all military commissions; the land and naval forces and warlike stores of the government; all matters generally pertaining to military and naval affairs; the granting of lands to persons entitled to them because of military service; and all matters pertaining to Indian affairs.

Soon after the Department was established Congress enacted a law vesting authority for the purchase of all military and naval supplies in the Treasury Department. After about a year, however, the law was changed and the War Department was authorized to do its own buying—as it has been doing ever since.

In spite of the wide powers given to the War Department, no provision was made for organizing the department into sections. The Secretary of War was expected to handle all of the business. It was not until shortly before the War

of 1812 that Congress voted the authority necessary to establish Quartermaster, Commissary, Ordnance, Pay and Medical departments under War Department setup. In the meantime the War Department began building the first Navy of the new Republic and the historic frigates, United States, Constitution and Constellation were built and launched under the Authority of the War Department. It was not until April 1798 that Congress created a Navy Department which took over the naval affairs which the War Department had handled from birth of the Republic.

By 1816 the War Department had established an Apothecary's Department with an Apothecary General at its head; A Purchasing Department and the Corps of Engineers as a special branch. It also had an Adjutant-General, an officer known as "Adjutant and Inspector General" and two Judge Advocates. A few years later a "signal service" which later became the present Signal Corps was added. The principal duty of the original Signal Service appears to have been the collection of weather information.

In about 1822 the War Department divided the country into two military divisions, each under the command of a Brigadier General; with a Major General, stationed in Washington as commander-in-Chief of the armed forces. In 1842 the country was divided into nine Military departments, each under the command of a General or a field officer.

(The Second Article Will Appear Next Week)

ЕТНОГРАФІЧНИЙ МУЗЕЙ У ЛЬВОВІ.

На Радянській вулиці у Львові відкрили етнографічний музей. В ньому містяться етнографічні збірки з Гуцульщини, Бойківщини й Карпатської України.

Між іншим є цінна збірка різьб гуцульських різьбарів Щербаків і гуцульського гончаря Бахматюка.

ДО ВІДОМА УРЯДНИКІВ І ДЕЛЕГАТІВ ТАКИХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ: 1, 2, 7, 9, 28, 31, 78, 85, 90, 98, 164, 201, 228, 242, 186, 265, 314, 303, 333, 365, 369, 382, 311, 426, 1, 205, 429, 1, 231, 436, 1, 449, 442, 445.

У НЕДІЛЮ, 27. КВІТНЯ (APRIL 27, 1941)

в годині 2. пополудні

В УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКОВНІ ГАЛІ, 439 WEST MANHATTAN AVE., MANHATTAN CITY, PA.

ОКРУЖНІ ЗБОРИ

ДЕЛЕГАТІВ І УРЯДНИКІВ ЗГАДАНИХ ВІДДІЛІВ.

На ці збори повинні прийти обов'язково вибрані делегати з нашої округи, а також і урядники. На зборах можуть бути присутні делегати також і з подальших відділів, якщо вони бажають приїхати на збори. На зборах будуть обговорені такі справи, які треба буде підняти на наступній конвенції, а з якими делегати вже заздалегідь повинні бути ознайомлені.

ЗА УРЯД ОКРУЖНОГО СОЮЗОВОГО КОМІТЕТУ: Д. Канітала, гол.; І. Чепка, мол.; секр.; О. Костюк, кас.

ПОЗІР! — РОЧЕСТЕР, Н. Й.

НА ДОХІД ЦЕРКВИ СВ. ПОСАФАТА СЕСТРИЦТВО РОЖДЕСТВО ПРЕСВ. БОГОРОДИЦІ

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ

В НЕДІЛЮ, 27. КВІТНЯ, 3 Р. М. — Вступ: 50 ц. Прийдіть, численно, а забавитесь гідно в своїм ріднім ширім товаристві.

НЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ!

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВ. СОФІЇ, 675 So. 19th ST., NEWARK, N. J.

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ-БЕНКЕТ І ВЕСЕЛУ ЗАБАВУ ПРИ ДОБІРНИЙ ОРХЕСТРІ

В НЕДІЛЮ, (ТОМИНУ) 27. КВІТНЯ (APRIL 27, 1941)

Початок у 5. год. попол. Вступ вільний.

Свячене-Бенкет буде продовжатись до 8. год. вечером, а відтак розпочнеться забави при добірній орхестрі і буде продовжитись до пізної ночі.

Якби в громаді не були спільні забави в часі року, то Свячене-Свячене є одним з найкращих забав, бо в цей день сходяться (з морального обов'язку) майже усі громадяни, гості місцеві й позаміські, засідають біля столів, мон одна велика родина. З нагоди Воскресіння Христового, любов між громадянами відживає, серця наповнюються любов'ю, веселістю та задоволенням. Тому всі прийдіть в цей пам'ятний день на Свячене-Свячене і Забаву, на що Вас шире та сердечно запрошує — Комітет.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА СВ. СОФІЇ, BAYONNE, N. J., устроює

СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ І БАЛЬ

У НЕДІЛЮ, 27. КВІТНЯ 1941

В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ, 33 ВЕСТ 19. СТР. у 3. годині пополудні.

Запрошуємо усіх місцевих і околичних громадян до численної участі. За добру забаву ручитись — Церковний Комітет.

БОМБАРДУЮТЬ ПІРЕЙ. Німецькі бомби падають коло Пірея, порту Атен, викидаючи в повітря високі стовпи вогню. Світлина, знята видимо німецькими летунами з повітря, була перелана радом з Берліна.

Проф. Микола Чубатий.

ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ
В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВОЮ

(З серії доповідей на українські теми, що були виставлені Департаментом Східно-Європейських мов Колумбійського університету разом з У. Н. Союзом).

(1)

Елементи, що продовж тисяч-літ зложилися на формування нинішньої української культури.

Археологічні, етнологічні, антропологічні та історичні дослідження українських та неукраїнських дослідників останніх 30 літ причинилися багато до висвітлення підставових елементів, що зложилися, продовж більше як 4,000 літ на формування нинішньої української культури. Одні з тих елементів увійшли в її основу ще в далеку давнину, в так звані **передісторичні часи**, на яких 2,500 літ до приходу Христа. Про них говорять тільки мертві свідки — розкопані могили, найдені в них предмети щоденного вжитку чи релігійного культу, лобини тих людей, що спочили в тих могилах. Подібність похоронних звичаїв та найденних предметів дає вченому археологові можливість устатити, до якого то безіменного народу ті могили належали а їх густіше чи рідше розкинені на якійсь просторі дозволяє устатити обшари його розселення та шляхи, якими він прийшов. Поможі йому антропологія, ші, а також неукраїнські лобини покійників та устатити, що це люди тої самої чи другої раси.

На ті найстарші верстви української культури прийшли другі вже в ті часи, коли про українських предків згадують вже письмові записки сусідніх народів вищої культури: греків, римлян, византийців чи арабів; себто в часи з половиною останньої тисячі літ до Христа та першої по Христі. Наука називає ті часи **протоісторичними** або вчасно історичними. Предки українського народу стикалися тоді і з народами високої цивілізації

та невідомо від них переймали, але через українську землю, зокрема через її степову полосу, переважувалися різні варварські племена, які приходили з Азії несучи зі собою знання а нерідко й поневолення тубільців-річників на довгий чи короткий час. Нещодавно дотеперішнє оповідання грецького чи византийського писателя про наших предків, їх організацію, їх оборонні вали та замки, які наука вважала за легенди, нині завдяки розкопкам археологів останніх десятих літ набули своєго підтвердження.

Від половини 10-го століття український нарід зачав лишати по собі писемні записки про своє життя та про свої взаємини зі сусідами; це вже **історичні часи української культури**, часи в першу чергу могутнього впливу християнства на дотеперішню культуру українського народу.

Походження передісторичної культури українців.

Українські археологи та антропологі Вовк, Вадим, Шербацький, Раковський, Пастернак, Борковський та інші, а також неукраїнські лобини покійників та устатити, що це люди тої самої чи другої раси.

На ті найстарші верстви української культури прийшли другі вже в ті часи, коли про українських предків згадують вже письмові записки сусідніх народів вищої культури: греків, римлян, византийців чи арабів; себто в часи з половиною останньої тисячі літ до Христа та першої по Христі. Наука називає ті часи **протоісторичними** або вчасно історичними. Предки українського народу стикалися тоді і з народами високої цивілізації

рію з полудня; тому то й ту расу людей називає наука динарською расою. Вона розсілася також на захід від України в полудневій Польщі, Чехії та Швайцарії. Це була раса широкоголова, культурно стояла вже досить високо, знала агрикультуру. Це були ті самі люди, що створили високу мезопотамську культуру й здвинули великі міста Асирії та Вавилонії.

З гробів розкинутих дуже густо по цілій Україні від Карпат і долини Дунаю по Кавказ видно, що та людність мала високо розвинену малярську кераміку, яку уживала до релігійних обрядів. Мала **зорганізований стан жреців**. Покійників засадничо падали й порох зсипали до урн, біля яких ставили в мальованих горшках поживу та знаряддя, якого покійник потребував у тому житті; значить вірили в позаробове життя. Хати будували з глини, як у Вавилонії.

Передове місце займав у тої раси не мушкетер, але жінка й тому під суспільним оглядом та раса мала устрій матриархальний; значить проводила жінка. Божества жіночого роду займали передове місце перед божествами мужеського роду.

(Дальше буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД
І ОРГАНІЗАЦІЙГАРТФОРД, КОНН.
КОМУНІКАТЕкзекутивні У. М. О. К. у справі
"Студентського Фонду".

Екзекутивна Української Молодечої Організації стейту Конетикат на своїм останнім засіданні рішила, що започаткований нею "Студентський Фонд" стає доконаним фактом. Ухвалено, щоб кожного року роздати певну кількість студентських стипендій.

В тій справі Екзекутивні У. М. О. К. звертається з гарячим покликом до всіх заінтересованих, щоб негайно скомунікувалися з екзекутивою У. М. О. К. відносно своїх аплікацій. Щоб бодай частинно об'ясувати всіх заінтересованих з ціллю "Студентського Фонду", ми подаємо його головні точки:

Цілі.

Українська Молодеча Організація стейту Конетикат своїм "Студентським Фондом" змагає до того, щоб піднести рівень американсько-українського громадянського життя шляхом виховання нових кадрів провідників. Тому являється konieczністю дати якнайбільшу фінансову поміч всім здібним і надійним студентам українського походження.

Ціллю цих студентських стипендій є допомогти кожній молодій людині, що має певну мету перед собою і свідомо того, що повинна ужити всі свої здібності і всі нагоди не тільки для особистих цілей, але для добра своїх співгромадян.

СЛАВНИЙ ТЕНІСТ ЖЕНИТЬСЯ. — Фред Пері, відомий інтернаціональний грач у ситківку, родом з Англії, нині громадянин Злучених Держав, і його наречена Сандра Бресос.

Апліканти.

Особи, котрі покінчили середню школу і заміряють вступити до коледжу, семінарії, або технічної школи.

Кількість стипендій.

Ці стипендії повинні бути доступні для найбільшого числа студентів. Тому їх обмежено до першого року студії. Екзекутивна застерігає собі право спінити плачення стипендій, коли вважатиме це за відповідне.

Щоб дістати стипендію, аплікант мусить мати такі кваліфікації:

1. Мусить бути мешканцем стейту Конетикат і бути українського походження.

2. Ця стипендія буде дана тому студенту, для котрого перший рік студії у вибраній школі був би трудним, але не кінцево неможливим через фінансові труднощі.

3. Мусить бути здібним студентом.

4. Мусить мати добрий характер.

5. Мусить відзначитися прикметами провідника.

6. Мусить стремити до скінчення своїх студій.

За дальшими інформаціями звертатися до:

Miss Vera Malanchuk,
Sec. of Scholarship Board
153 North Main Street
Wallingford, Conn.

Речення аплікацій кінчатися дня 30 квітня 1941. р.

За Екзекутиву — У. М. О. К.:

А. Билан, рек. секр.
Андрій Мельник, голова.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

На поміч сиротам.

На поклики голови Самостійного Золотого Хреста Америки, пані Стефанії Галич, членкині відділів 20-го й 21-го Золотого Хреста з Елизабет, зайнялись у цвітну неділю збіркою під церквою св. Володимира, та зібрали до пушок \$47.70, які то гроші призначені на поміч сиротам, що лишались по полягалих Сіових героях Карпатської України. Ці гроші переслали до голо-

ної управи С. З. Х. А., а та переслала до "Об'єднання".

Збіркою зайнялись пані: Сухорська, Боднар, Каша, Цитко, Могила, Горин, Чечіль і Генега.

Сердечна подяка належить, ся о. Чанельському, місцевому пароху, і о. Маркову, що тоді мав у нашій церкві місію, які віднесли до парохів за щирим зазивом та просили зложити жертву для отсих сиріт по борцях за волю України.

Також дякуємо жертводавцям за їх щедрі дари, а також і тим членим, що зайнялись збіркою.

За уряд 20-го відділу:

Анна Генега, предс.;
Марія Феден, секр.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

САВТПОРТ, КОНН. — Перший квартальний мітинг Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 84, відбувся в неділю, 27 квітня, в галі Українського Народного Дому, 279 Кінгс Гейвен Вест, Савтпорт, Конн., поповути Уряд просить всіх присутніх, старших і молодших. Буде роздача грамот, платинок книжечок і відзнак для тих нових членів, котрі вступили в місяць березня, і справи наладити, які будуть на денний порядок. Петро Луко, секр.

РАНКІН, ПА. — Звичайний мітинг Бр. сп. Григорія, від. 24, відбувся в неділю, 27 квітня, на галі під і. 101 Гейвен Елену, точно в годині 6. вечір. Просить довгочасних віршати свій довг, бо в противний раз будуть суспендовані. Батьки мам, котрі ще не мають своїх дітей, а секретар радо прийме аплікації. За уряд: Олександра Глопа, предс.; Антон Кушнір, кас.; Микола Штур, секр.

ПОВІСТЬ
БОРИСА ШВЕДА
ПОЛІЩУКИ

малое життя українців найменше відомої частини України, ПОЛІССЯ, крайні болоті і озера. Автор змальовує небувале життя Полісся правдиво, бо він самий — поліщук. ЦІНА ЗА ДВА ТОМИ \$1. Замовляйте у "СВОБОДУ" 81-83 GRAND STREET, N. Y. P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗГИНУВ ВОЯК-УКРАЇНЕЦЬ.

У 40 лісті втрат, виданих головною квартирою національної оборони в Оттаві, знаходиться ім'я Михайла Мекрегора, який саужив при Королівсько-канадських інжинирах.

Мекрегор був українець. Мав 28 літ і був женатий з українкою. Його родичі Бартки й жінка Анна, живуть у Вінніпегу.

БРОНКС, Н. Й.

Новодомляк всіх українців, що 4 мая, то є в Неделю Мироносиць, Сестрицтво при Українській Церкві св. Тройці, 1745 Washington Ave., Bronx, N. Y. (недалеко 174. у.) уряджує **СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ** заради по Службі Божій, котра зачнеється, як кожної неділі, в 10.30 раню.

о. Петро Журавецький, парох.

БІЗНЕСОВІ НАГОДИ

ОКАЗІ ДО НАБУТТЯ

62-АКРОВА ФАРМА, дім на 8 кімнат, електрика, близько озера й фабричного міста, всіляка машинерія, барна, кузниця і інші будинки, 4 корови, 2 коні, дріб. Ціна \$3,700, годинка \$2,000.

36-АКРОВА ФАРМА, новий дім на 6 кімнат, всі уліпшення, 10 акрів лісу, річка, будинки, 35 миль від Нью Йорку. Ціна \$3,400, половина годинка.

2 АКРИ І ГАЗОЛІНОВА СТАЦІЯ, "бар & грил", газ на тапін, ставок до пласини, 6 "кабін", дім на 5 кімнат, всі уліпшення. Тому що власність самостійний і двоюрід, продає ціною за \$7,000. Половина годинка.

Між великим вибором фарм, молодарських і курячих і інших інтересів позаміських. Голоситесь до: 93-4 **JOSEPH BEKARCIAK**, 212 Franklin St., Brooklyn, N. Y.

Даром пробка
МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять від неможливого шлуночка й випробували кошти ліки й зель, а не набули полегкі. Тим усім поручаємо спробувати даром Зела Мілертона, котрий не запарюється ні варитися, а споживається в натуральній формі. Пожити пробки переконаєтеся, як скрутно діють в неможливіх шлуночках, як квіси шлуночки, газ, нестерпність, запір, брак апетиту, біль голови й інші неможливі, котрі позбавляють до цього страждання. Щоб переконатися, лишть по пробку.

Спеціальна Оферта по знижених цінах.

1) \$1.00 за 1 коробку Мілертону
2) \$1.50 за 2 коробки Мілертону
3) \$2.00 за 3 коробки Мілертону
Питайте за злідами Мілертон у вашій сусідній аптці, а як там його не мають, то пишть до: **J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. BOX 628, NEWARK, N. J.**

Single package not sent C.O.D. Small postage stamps acceptable. III ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

НА
РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Написав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Нигрицького. Ст. 128. Видавництво "Українська бібліотека". Видавець Іван Тихтор, Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилкове виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів. Замовляйте в "Свободі" **"Svoboda"** P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПІДПІРАЙТЕ СВОІХ БІЗНЕСМЕНІВ

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ
ПОГРЕБНИК
НА ФІЛАДЕЛЬФІЮ
Й ОКОЛИЦЮ

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І ВНОЧІ

ЦІЛІЙ ПОХОРОН з цією переважною металевою труною, двома автоматами, краваном, бальзамуванням, викиданням Похоронного Дому і т. д. **\$295.00**

Всє, чого треба, з вінком однією й належностей за церковну підправу й юнітар **S. KANAI KAIN**, 433 State St., Perth Amboy, N. J.

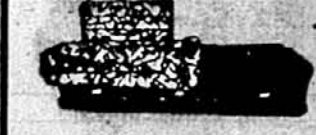
МИРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Обслуговує шпир і чепи
Main Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

Branch office (Phila):
969 SOUTH BROAD STREET,
TRENTON, N. J.
Phone: Trenton 8588

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

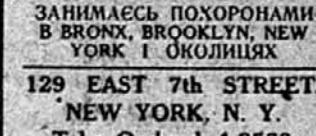
зарижує погребам по ціні так низькій як \$150
Обслуговує найкраще.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ
В БРОНКС, БРОКЛІН, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel.: Melrose 5-6577

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ
ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС "СВОБОДА"

ЯК ПЕС З КОТОМ? Хлопчик Клоб у Нью Йорку відбув недавно свою річну виставу улюблених звірят. Виставлені на ній коти відносилися дуже мирно до собак.

ТАРЗАН, ч. 286. Підступний напад.

WHEN THE BUTAWA
SPY SAW THAT TAR-
ZAN WAS NOT FOL-
LOWING THE GIRL,
HE DARTED AWAY
TO INFORM HIS
COMRADES.

Батавський шпигун, який слідував за дівчиною, переконавшись, що Тарзана нема, подався скоро до своїх, щоб їх сповістити.

"Вона сама одна", говорив він своїм товаришам. "Великий пан не може-й тепер помігти". Бутавці зраділи.

Та на шкоду Тарзелі вона сама не була тепер така обережна, як звичайно. Бо вона тепер думала багато про Тарзана, забуваючи про все інше.

Отож, вона ні не завважала, ні не приготувалась як слід до можливого нападу. В тім стані напали на неї з укриття батавці.